

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. דכיון דידע למאן גזליה ואודי ליה ... כמאן דאמר ליה יהיו לי בידך הלכך נשבע ...
כיון דבעי כפרה לא סגי עד דמטי לידיה.....2
- ב. שליח שעשאו בעדים ... הוי שליח ... להכי טרחי ואוקמיה בעדים דליקו ברשותיה
ג. השואל את הפרה ושילחה ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד
שלוחו של שואל ומתה פטור.....6
- ד. אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומים עליה.....7
- ה. אי כתב לך נמי התקבלתי לאו כלום הוא ... מאי תקנתא זיל נקנינהו לך אנב ארעא
ותא את כתוב לן התקבלתי.....8
- ו. הגזול את חברו ונשבע לו ומת יורשין משלמים קרן וחומש ופטורין מן האשם ... אימתי
אינו משלם חומש על גזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו ... לא הודה אביו והודה
בנו ונחייב בנו ... בשאין גזילה קיימת.....9
- ז. ומלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות.....10

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף קד.

**א. דכיון דידע למאן גזליה ואודי ליה ... כמאן דאמר ליה
יהיו לי בידך הלכך נשבע ... כיון דבעי כפרה לא סגי עד
דמטי לידיה**

כבא התבאר לעיל דף קג. שאין הגנב¹ והגזלן חייב להמציא הגניבה לבעלים², אבל צריך להודיעו שהגניבה בידו³, אולם י"א⁴ שחייב לצאת ידי שמים לרדוף אחריו, גם לאיי הים.

ואם הבעלים נשאר במקומו והגזלן הלך למקום אחר, י"א⁵ שחייב לחזור למקומו להשיב הגזילה. וי"א⁶ שאינו חייב אלא יודיע לבעלים שהגזילה אצלו בנזכר.

¹ שו"ע ונו"כ שסז א

² (והסמ"ע שם כתב הטעם משום תקנת השבים, והש"ך כתב שבגמרא מוכח שמדינא אינו צריך (ע"י מנ"ח מצוה רל),

³ רמ"א שם, וכתב הסמ"ע שמלשון הטור משמע שאפילו הנזול במקום רחוק צריך לשלוח ולהודיעו, אלא שאינו חייב לטפל ולשלוח ולקבל אחריות הגזילה, ובדעת הרמב"ם כתב שא"צ לטרוח ולהודיעו, אא"כ הוא במקום קרוב חייב להודיעו, אבל הש"ך כתב שלכו"ע אינו יוצא עד שיודיע לו (וכתב החזו"א ב"ק סימן כ סק"ח שאינו חייב להוציא הוצאות כדי להודיעו, ודלא כדמשמע מדברי הש"ך), ועכ"פ לצי"ש חייב לכו"ע, ועי' בביאור הגר"א ובקצה"ח שם סק"א וסק"ג. ועיין הלכה למשה גזלה ואבדה פרק ז הלכה יג אות ט שיש אומרים דמ"מ יודיענו לו כך וכך גזלתיך בא וקחנה מאתי וזאת אם הודה לפניו קודם שהלך מאתו וצריך להודיעו בפירוש כל מה שגזל ממנו דאל"כ אינו יוצא בהודאתו אבל לרדוף אחריו פטור אפילו מידי שמים וכ"ש כשלא הודה אלא שבאו עדים

⁴ בש"ך סק"א כתב שאפילו לצי"ש אינו חייב לרדוף אחריו. ובנה"מ סימן עו סק"י כתב שלצי"ש צריך להשיב הגזילה לידו, ועי' בפתיחה שם,

⁵ בסימן שפו סק"ח כתב הש"ך שחייב השבת גזילה היא להשיבה למקום שנמלה, ולפי"ז צ"ל דמ"ש שאינו חייב לרדוף אחריו, היינו כשהגזילה במקום שגזל אלא שהנזול הלך אח"כ למקום אחר, אבל אם הגזלן הלך עם הגזילה למקום אחר והנזול נשאר במקומו אה"נ שחייב מדינא לטרוח ולהמציא הגזילה למקום שגזל, ולכן גם בהיה דורק מטבע לתוך הים (שו"ע סימן שפו סעיף א) צריך לטרוח ולהוציאה מן הים, ואף לדברי המהרש"ל שם שבמטבע אינו חייב לטרוח אלא הבעלים טורח והוא משלם ההוצאות, אפשר דהיינו דוקא כשהמטבע לפניו, אבל כשהולוכו למקום אחר מודה המהרש"ל שצריך לטרוח ולהשיבה למקומה, ושוב ראיתי שכן כתב בערוה"ש ובמנח"פ. פתחי חושן חלק ה פרק ד הערה יא

⁶ בנה"מ סימן רלב סק"י כתב בהדיא שאפילו הולוכו הנזול למקום אחר פטור מלהחזירו משום תקנת השבים, ומדבריו שם משמע שבהלואה חייב להחזיר על הוצאותיו מדינא דגרמי, וכן במזיק, ודוקא גזלן שנתכוין לגזול

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כל מי שנתחייב ממון לחבירו וכפר ונשבע לשקר חייב להחזיר לו הקרן והוספת חומש וקרבן והוא אשם גזילות כמו שיתבאר להלן.

וכשכפר בתחלה ונשבע⁷ חייב לרדוף אחר הבעלים אפילו באיי הים הרחוקים ולהחזיר להם⁸, מפני שכבר נתייאשו מאחר שנשבע, ואינם באים עוד לתובעו.

ב. שליח שעשאו בעדים ... הוי שליח ... להני טרחי ואוקמיה בעדים דליקו ברשותיה

אין הלוח נפטר מאחריות⁹ דמי ההלואה עד שיפרע ליד המלוה או ליד שלוחו, או לרשותו המשתמרת¹⁰

לעצמו פטור, ולדבריו צריך לומר דשאני התם גבי מטבע, אף על פי שהגביהה ודינו כגזל, מ"מ אינו כגזל ממש שהרי נתכוין לזרוק לים ולא עשו בו תקנת השבים, ולכן סובר הש"ך שצריך לטרוח ולהוציאה.⁷ מדין תורה הכופר בגזילה ונשבע ואח"כ הודה חייב בקרן וחומש וגם בקרבן, וחייב קרבן פשוט שאינו נוהג בזמה"ז, אמנם בדין חומש, כתב הסמ"ע סימן שס"א שאין חומש חייב בקרבן פשוט שאינו נוהג בזמה"ז, ובמנ"ח מצוה קב"ח הביא גם מדברי הרא"ש שכתב בפשיטות שאין חומש נוהג בזמה"ז, והמנ"ח תמה מנא ליה, ובשם יש"ש כתב הטעם דאשם קרי' רחמנא, ותמה המנ"ח דדוקא בגזל הגר קרי' אשם (ובלא"ה לא שייך חומש בגזל הגר בזמה"ז, שהרי ניתן לאנשי משמר), והסמ"ע סימן א סק"ז כלל תשלום חומש בדיני קנסות שאין דנים בזמה"ז, וע"כ מסיק המנ"ח שב"ד אין מחייבים, אבל הוא עצמו ודאי שצריך לשלם גם בזמה"ז (וכ"כ בקובץ הפוסקים סימן א בשם ישועות ישראל, ולפי"ז אם תפס אין מוציאין מידו, כמו בכל אלו שאין דנים בזמן הזה, אבל פשוט שאינו נפטר בהודאה כבקנסות, שעיקר חיוב חומש הוא בהודאה), ועיי"ש כמה פרטים בדין חומש, וכן בערוה"ש סימן שסז, ועי' דברי חיים דיני גניבה סימן לו.

⁸ דוקא נשבע, אבל בכפירה לחוד אינו חייב לטרוח, וכמ"ש בשו"ע שם הטעם שלאחר שנשבע כבר נתייאשו הבעלים, עי' בש"ך שם סק"ו ובקצה"ח סק"ג.

⁹ שו"ע ונו"כ קב א

¹⁰ כתב בערוך השלחן דלאו דוקא לידו של המלוה, אלא אפילו הניח המעות לפניו בביתו או בחצירו, ואפילו זרקם לרשותו לפניו, כיון שראה המלוה, נפטר בכך, ע"כ. ויש להסתפק כשנותן לרשותו של מלוה שלא בידיעתו, שלענין השבת גזילה נתבאר בשו"ע סימן שנה שצריך להחזיר באופן שידע הבעלים שהוחזר לו, אלא שמ"מ נראה שעיקר הידיעה אינה אלא כדי שידע שמוטל עליו לשמרו, כמבואר שם, וא"כ כל שהחזירו במקום שמור א"צ ידיעה. ועפי"ז נראה פשוט שאם הפקיד הלוח בבנק לחשבוננו של המלוה יוצא בזה ידי פרעון, אף על פי שאין דרכו לבדוק התנועה ולא ידע מהפרעון, כיון שמכל מקום שמור הוא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מסר הלוח¹¹ ליד שליח¹² ואמר לו זכה במעות אלו למלוה, או הולך או תן מעות אלו¹³ למלוה, מיד שהגיעו המעות ליד השליח אין הלוח ולא יורשיו, יכולים לחזור וליטלם ממנו, דהולך כזכי דמי, וזכה השליח עבור המלוה¹⁴, ואפילו מצא שמת המלוה יתנם ליורשיו דכיון שזכה עבורו בחייו, יורשיו יורשים אותו¹⁵.

אף במקום¹⁶ שאין הלוח יכול לחזור וליטלם מהשליח, כיון שאין הוא שליח המלוה, אין הלוח נפטר מאחריות עד שיגיעו המעות ליד המלוה, ואם נאנסו מיד השליח יכול המלוה לתבוע מן הלוח¹⁷.

כל זה בשליח¹⁸ שעשאו הלוח להוליך מעותיו למלוה, אבל כשעשה המלוה שליח לקבל עבורו חובו מיד הלוח, מיד כשמסר לשליח נפטר הלוח

¹¹ שו"ע ונו"כ קבה א

¹² פשוט שדין זה אינו אלא כשהשליח הוא בר דעת ובר שליחות, אבל שלח ביד עכו"ם או חש"ו יכול לחזור וליטלם ממנו, שאינו נעשה שליח לזכות לאחר, כמבואר בסימן רמג סעיף יד. ופשוט שמהגיעו מעות ליד מלוה, בכל אופן נפטר הלוח. וכן אם המלוה עכו"ם נראה שאינו זוכה עבורו, כמבואר בשו"ע שם, וכ"כ בד"ג כלל צה סימן יא. אמנם אם המלוה הוא קטן, אפילו פחות משיעור צרור וזורקו, זוכה עבורו, כמבואר בשו"ע סימן רמג סעיף יח, מיהו אפשר שאין הזוכה רשאי למסור המעות ליד הקטן עד שיגדיל, כמבואר במחנ"א ה' שומרים סימן ט מדברי הרשב"א בתשובה (ועי' בדיני פקדון (ח"ג) פרק א סעיף כ), ואם המלוה שומה, נראה דתליא בפלוגתא, כמבואר בשו"ע סימן רמג סעיף טז שלדעת המחבר זכין עבורו, ואילו הקצה"ח שם סק"ו חולק, עיין שם.

¹³ כשמסר לו עתה המעות אין נ"מ בין אומר זכה לבין תן או הולך, ועי' ש"ך סימן קבה ס"ק כח שאם אינו נותן לו עתה המעות נחלקו הפוסקים אם אמרינן תן כזכי, ועיי"ש סק"ל שאפילו באומר זכה, כ"ז שלא הגיעו המעות ליד השליח יכול המשלח לחזור בו, וכתב הרמ"א סימן קבה סעיף א שאם אמר החזר לפלוני גרע מהולך, והסמ"ע סק"ז השיג עליו, אבל הש"ך סק"ט הסכים עמו, וכתב עוד שגם לשון פרע לפלוני לא הוי כהולך וזכה, וכל זה במעות הלואה שהוא ודאי זכות למלוה שיקבל מעותיו, וזוכה השליח עבורו מדין זכין לאדם שלא בפניו, אבל בפקדון, אפילו אומר זכה לפלוני, יתכן שאין זה זכות עבורו, שהרי מסרו ליד איש נאמן, אא"כ הוחזק הנפקד כפרן אמרינן שגם בפקדון זכות הוא לו לקבל פקדונו, וכתב בערוה"ש שמתנה דינה כהלואה, וכן פקדון מעות כשיש לנפקד רשות להשתמש בהם, אבל עיסקה דינה כפקדון, ומסתבר ששאלה דינה כהלואה.

¹⁴ ובמתנה, וכן כשרוצה להלוות לו, אם אמר זכה, אבל הולך ושאר לשונות הדומים לזה לא זכה.

¹⁵ סמ"ע שם

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם

¹⁷ ואף על פי שהשליח זכה עבורו מדין זכין לאדם שלא בפניו, כיון שנאנסו שוב אין כאן זכות, וכמו שמצינו בדין מתנה בסימן רמג, וכן בדיני מקח וממכר. ונראה דה"ה אם לא נאנסו, יכול המלוה לסרב לקבל מיד השליח באופן שהיה יכול לסרב לקבל מיד הלוח, אלא שנראה שבאופן זה נפסקה מיד הזכיה, וחזרו המעות לרשות לוח, ואף אם יתרצה אח"כ המלוה אינו יכול לתבוע מן השליח. פתחי חושן חלק א פרק ה הערה נג

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מאחריות, וכ"ש שאינו יכול לחזור וליקח מהשליח, שהרי מיד זכה בהם המלוה, ואין השליח יכול לתפוס המעות עבור חוב שחייב לו הלואה¹⁹.

אין צריך שיהא מינוי השליחות בפני עדים²⁰, וגם אין צריך שיאמר המלוה ללוה בפיו, אלא הוא הדין אם שלח לו בכתב שישלח לו מעותיו והיינו שכתב לו שלח ביד פלוני או ביד מי שתמצא, ואפילו כתב לו סתם שלח לי מעותי, ונתן הלואה למביא הכתב, נפטר מאחריות²¹.

אמר המלוה²² לשליח אמור ללוה בשמי שישלח על ידך מעותי²³, נעשה שליח אף על פי שלא אמר לו בפני עדים²⁴.

אבל אם אמר לו מעות יש לי ביד פלוני אמור לו שברעתך לבא לכאן ואם ירצה ליתנם לך הביאם לי, יש אומרים²⁵ שאם אמר לו בפני עדים יש לו דין

¹⁹ נה"מ סימן פג סק"א

²⁰ סמ"ע שם סק"ה, והיינו אם מודה המלוה שעשאו שליח, דלא איברי סהדי אלא לשקרי, שמצד דיני שליחות א"צ עדים, כמבואר בסימן קפב סעיף א שבאמירה בעלמא נעשה שליח, וכן בכתיבה.

²¹ סמ"ע ושי"ך שם, אלא שבאופן זה כתב הסמ"ע שאינו מדינא אלא מכח מנהג הסוחרים. ומלשון הסמ"ע משמע שאפילו לא כתב לו שישלח ע"י השליח המוכיז, אלא כל שכתב לו שלח לי מעותי ומסר הכתב לשליח, ה"ז כאילו פירש שישלחו ע"י המוכיז.

²² שו"ע ונו"כ קבא ב

²³ והיינו שע"י מסירת הממון ליד השליח נפטר הלואה מאחריות, כמבואר לעיל. ובכל מה שנתבאר עד עתה מיירי שאמר ללוה או כתב לו, אבל מ"מ היה הדיבור או הכתיבה ממלוה ללוה, וכאן איירי שהכל נעשה ע"י השליח,

²⁴ סמ"ע סק"ו, ודעת הש"ך בשיטת רש"י והר"ן שגם בזה אינו נעשה שלוחו לפטרו מאחריות, אלא כממציא לו שליח, ודוקא כשאומר לו בפני עדים הריני עושה אותך שליח לקבל מעותי מיד פלוני, או שאומר לו אמור לפלוני שישלח מעותי על ידך כי עשיתי אותך שליח בעדים, והסכים בנה"מ כדעת השו"ע והסמ"ע (וכתב הש"ך שגם היש"ש סובר כן), אלא שמפרש שלא מדין שליחות הוא אלא מדין ערבות, עיין שם. ובדברי גאונים כלל צה סימן מד כתב בשם שו"ת תורת חסד שנומה להחמיר בזה, אך כיון שהרשד"ם סימן מב וגם המהרש"ח כתבו כן בפשיטות, על פיהם יקום דבר.

²⁵ שו"ע שם, וכמ"ש הסמ"ע סק"ו והש"ך סק"ט שאם אמר לו כן בפני עדים אמרינן מדטרח ויחד עדים לכך כוונתו שיצא קול ויאמין הלואה שעשאו שליח, ואפילו לא הזכיר לו לשון שליחות, אבל כשלא אמר לו בפני עדים, אף על פי שמדיני שליחות א"צ עדים כלל, אין זו שליחות נמורה לפטור הלואה מאחריות, ואף על פי שמודה שאמר לו כן. ובשער משפט מדייק מדברי הסמ"ע שצריך לייחד העדים, אבל מדברי הטושו"ע מדייק שה"ה בלא יחוד יש לעדים קול. ובנחל יצחק סימן עז אות ג מדייק מדברי הסמ"ע שצריך דוקא שטרח ויחד עדים, אבל ביחוד עדים בלא טירחה לא שייך טעם זה, והסביר בטעם הדבר שבלא עדים אינו נפטר מאחריות, דכיון שלא אמר לו לשון שליחות ממש אלא אמור לפלוני וכו', הרי שלא נגמרה שליחותו עד שיגיע ממון לידו, משא"כ כשטרח ויחד עדים ע"כ נעשה כשליח סתם, וממילא נפטר הלואה מאחריות. ובערוה"ש כתב שבמקום שמועיל בעדים, ה"ה אם עשה קנין בלא עדים מועיל, שגם בזה יש סברא לומר כיון דטרח, וע"י תהלה לדוד.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שליח, אבל בלא עדים לא. ויש אומרים²⁶ שאפילו בעדים אינו נעשה שלוחו באופן זה,

ואם אמר²⁷ לו לך והתראה לפני פלוני אולי ישלח מעותי על ידך, לכו"ע אינו נעשה שלוחו אפילו אמר לו בפני עדים.

יש אומרים²⁸ שאם אמר לו אם יתנם לך הביאם לי, אף על פי שמסר לו חותמו לסימן שהוא שלוחו, אין זה כאמר לו בפני עדים.

גם המחזיר²⁹ שחייב הגזלן להוליכה אחר הגזל, אם נשבע בנזכר. לא יתן לשלוחו, אלא אם כן עשה הנגזל השליח בעדים, ודינו כשליח לפרעון הלואה.

וכן השומר³⁰ שהחזיר הפקדון ביד שלוחו אינו נפטר מאחריות כל זמן שלא הגיע ליד המפקיד. ודינו כמו בהלואה

שלח המפקיד³¹ לקבל פקדונו, מיד כשמסר הפקדון ליד השליח נפטר מאחריות, אבל אם לא אמר לו שימסרו לשליח, אלא גילה דעתו שאם ירצה ישלחנו בידו, חייב באחריות, ומ"מ אינו יכול לחזור וליטלו מיד השליח. כמבואר לעיל בשליח לפרעון הלואה

ג. השואל את הפרה ושילחה ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור

²⁶ ש"ך סק"י בשם מהרש"ל ביש"ש (פ"ט דב"ק סימן לו) דכל זמן שלא אמר לו שישלח על ידך אלא אם יתנם לך הביאם לי, אינו אלא כממציא לו שליח, ואפילו ע"י עדים אינו מועיל, ואפילו מודה שאמר לו כן. והסכים בנה"מ להלכה בדעת המהרש"ל, עיין שם. ובערוה"ש הוסיף שאע"פ שבזה שממציא לו שליח הרי זה כאילו אומר שהוא שליח נאמן, אין כונתו אלא לומר שאצלו הוא נאמן, ואם רוצה גם הוא לסמוך עליו ישלח על ידו, ודוקא במלוה יכול לומר כן, אבל בפקדון אם הוא נאמן אצלו למסור לו פקדונו נפטר הנפקד בכך.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם

²⁸ ע"י שו"ע סימן קכא סעיף ג ובסמ"ע סק"ח וסק"ט שמפרש בדעת השו"ע דאיירי בכה"ג, וכל זמן שלא מסר לו בפני עדים אינו מועיל, ותמה על הרמ"א שכתב ויחרים תחלה וכו', שהרי לאו מחסרון נאמנות חייב, אלא שאין דינו כשליח, ומסירת החותם אינו כעדים, אבל הש"ך ס"ק יב וזו כתב שאם המלוה מודה פטור הלוח, ומפרש כן בדעת הרמ"א, וע"י נה"מ סק"ז בביאור דברי הרמ"א, וע"י ד"ג כלל צה סימן סו בדין מסר לו טבעת לסימן והשליח מסר הטבעת ללוה, אם מסירת הטבעת הוא רק להראות שהוא שליח, או הכונה שימסרנו ליד לוח, עיין שם.

²⁹ שו"ע ונו"כ שם ב' וש"ך שם י' שהפנה לסי' קכא

³⁰ שו"ע ונו"כ רצ"ג ד

³¹ שו"ע ונו"כ קפח ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

המשאיל³² חפץ לחבירו ושלח המשאיל החפץ ביד שליח, אף על פי שהוא בנו או שכירו של שואל, כל שלא הגיע לרשות השואל, אינו חייב בשמירתו, ואם אמר לו השואל לשלוח ביד פלוני, או שהסכים לכך, משהגיע החפץ ליד השליח מתחייב השואל³³. ואם השליח הוא עבד כנעני של משאיל, אף באופן זה פטור³⁴.

וכל זה בשלא עשאו השואל שליח לקבל, אבל כשעשאו שליח, מיד כשבא ליד השליח נתחייב באונסין³⁵.

דף קד:

ד. אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומים עליה

לא עשאו³⁶ שליח בעדים, אלא אמר לו מעות יש לי ביד פלוני אמור לו "שישלח לי ואם יתנם לך הביאם לי", אבל לא אמר לו כן בפני עדים³⁷, אלא מסר לו המלוה חותמו הניכר שהוא של מלוה³⁸, וידע בו הלוח שהוא

³² שו"ע ונו"כ שם ה

³³ בערוה"ש מצדד לומר שמיד כשהוציאה השליח מרשות בעלים, אף על פי שלא משכה לרשותו חייב השואל, עיין שם בטעמו, וסיים בצ"ע לדינא, וכתב בנה"מ (ס"ק יא) בשם הר"ן שהקשה איך נעשה שלוחו של שואל בדיבור או בהסכמה, ותירץ דנעשה כאילו אמר למשאיל אמור לשליח בשמי שיביאם אלי, וכיון שהסכים לכך נעשה השליח כשלוחו של שואל, ועוד תירץ שמתחייב מדין ערב, והסביר הנה"מ שעל פיו נסתלק הבעלים משמירתו, אלא שמדין ערב לא היה מתחייב אלא בגו"א דשייך בהם שמירה, אבל לא באונסין שאף הבעלים לא היה יכול לשמרו, אלא שמ"מ כיון שמתחייב כדן שומר מדין ערב, חייב גם בדיני שואל מכח אמירתו (וצ"ע בדברי הנה"מ שפתח בדין גו"א וסיים בדין שומר חנם). ועי' דברי חיים (דיני העושה שליח סימן ב) מ"ש בדין שליחות בעל הממון, ובשבילי דוד (סימן קכא).

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ו, שיד עבד כיד רבו, וכאילו לא יצא עדיין מרשות משאיל. ובמהנ"א (ה' שלוחין סימן ה) משמע דה"ה ביד קטן ומי שאינו בר שליחות לא מיקרי יצא מרשות משאיל, והקשה מ"ש ממלוה שאמר שלח ביד פלוני, שאפילו הוא קטן נפטר הלוח (כמבואר סימן קכא סעיף א), ותירץ דשאני שואל בחיוב אונסין שאין הוא גורם, שגם אילו לא שלחו היה בא האונס. ולפי דבריו בשאר חיובי שומרים חייב השואל.

³⁵ ועי' דברי חיים (דיני העושה שליח סימן ב) שהקשה מאי מהני שליחות השואל, הרי אין כאן שליחות בעל הממון.

³⁶ שו"ע ונו"כ קכא ג

³⁷ וגם לא אמר לו שישלחם על ידי פלוני, שהיה מהני בלא עדים כנ"ל. סמ"ע שם ח

³⁸ ודוקא בסתם בני אדם אבל בגדולי הדור וידוע דיוקני שלהם משלחין עליהו וכ"כ בשלטי גבורים וכ"פ מהרש"ל שם סי' מ' ואפשר דהתוספות לא כתבו שם כן אלא לפי שסתם שפירשו דדיוקני היינו שחותם דיוקני שלו תחת כ"י הסופר כדלקמן ס"ק ט"ו אבל אם א"ל ע"פ להביא לו מעות ומסר לו הדיוקני אפשר דאפי' בגדולי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שלוחו ושיאמין לו על ידו מה שאמר ליה בשמו. והוא בא אצל הלוח לומר פלוני שלחני אליך לאמור שתשלח לו מעותיו והילך חותמו לסימן, ועדים מעידים שהוא חותמו אבל אינם מעידים שעשאו שליח, ושלחם לו ונאבדו, לא נפטר הלוח³⁹ אלא חייב לשלם⁴⁰.

אולם אם⁴¹ שלח לו מכתב חתום, שישלח לו מעותיו על ידי שליח זה, או מוסר כתב זה, וניכרת חתימתו, פטור הלוח משנתנו ליד השליח.

ה. אי כתב לך נמי התקבלתי לאו כלום הוא ... מאי תקנתא וי"ל נקנינהו לך אנב ארעא ותא את כתוב לן התקבלתי

המרשה את שלוחו לגבות חובו, יש אומרים⁴² שאינו יכול לבטל ההרשאה, ויש אומרים⁴³ שיכול לבטל, אלא שאם ביטל ההרשאה ולא ידע הלוח שביטל ונתן לו המעות, לכו"ע אין הלוח חייב באחריות⁴⁴.

הדור לא מהני ואם המלוה כופר שלא עשאו שליח להביא פשיט' דלא מהני בדיוקני לחוד אפי' בגדולי הדור וכן משמע בש"ג שם. ש"ך שם יג.

³⁹ שאין הסימן מהני לפטור הלוח כאילו אמר לו כן בפני עדים. סמ"ע שם

⁴⁰ מיירי דאין הכחשה בין המלוה והלוח והשליח בכל זה, כי לא בא ללמדנו בדין זה אלא שמסירת החותם הניכר לכל בידו ואמר לו הביאם לי, לא הוה טוב כאמר לו בעדים הביאם לי. סמ"ע ט

⁴¹ ש"ך שם יד

⁴² טור סימן קכב בשם הרא"ש, דכיון שהרשהו וכתב לו זיל דון ואפיק לנפשך הוי כאילו נתנו במתנה, ואף על גב דקיי"ל שליח שוויה, היינו לענין שלא יוכל השליח לעכב המעות לעצמו, אבל מועלת ההרשאה שלא יוכל לבטל שליחותו, ולכאורה משמע דאיירי אפילו בהרשאה בלא קנין אנב קרקע, ועי' בב"ח

⁴³ שו"ע ונו"כ קבא ג כדעת הר"ף והרמב"ם שגם לענין זה אמרו שאינו אלא שליח ויכול לבטלו, וכתב הש"ך סק"ט שאפילו הרשאה שיש עמה קנין אנ"ק יכול לבטל, וכתב בנה"מ סק"ה בשם הרמב"ן הטעם דהוי כמתנה ע"מ להחזיר, והיינו לכשירצה המרשה, והביטול הוא גילוי דעת שרוצה בהחזרת המתנה. ובאולם המשפט כתב שבהרשאה וקנין אינו יכול לבטל, והטור איירי בקנין בלא הרשאה.

⁴⁴ שו"ע שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מת המרשה⁴⁵, אם לא הרשהו בקנין אגב קרקע דינו כשליח סתם, אבל אם הרשהו בקנין אין ההרשאה בטלה⁴⁶, ומכל מקום אם יודע הלוח שמת המלוה יש אומרים שלא יתן המעות למורשה⁴⁷.

אין הלוח⁴⁸ חייב לתת מעותיו לשליח המלוה, שמא מת או ביטלו, אלא אם כן מסר לו המלוה כתב הרשאה והקנה לו החוב אגב קרקע⁴⁹.

ו. הגזל את חברו ונשבע לו ומת יורשין משלמים קרן וחומש ופטורין מן האשם ... אימתי אינו משלם חומש על גזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו ... לא הודה אביו והודה בנו ונחייב בנו ... בשאין גזילה קיימת

אם היה חייב⁵⁰ לשלם מחמת אביו אינו משלם חומש, כיצד, כגון שגזל אביו או גנב או שהיה חייב לאחרים והבין יודע וכפר הבין ונשבע ואחר כך הודה משלם הקרן בלבד, שני' (ויקרא ה פסוק כג) אֲשֶׁר גָּזַל, על גזלו הוא מוסיף חומש ואינו מוסיף חומש על גזל אביו. וזהו כשאין הגזילה קיימת אך גזלן שמת, והרי הגזילה קיימת, וכפר היורש, ונשבע ואחר כך הודה משלם קרן וחומש.

⁴⁵ שלדעת הסוברים שבמת המשלח בטלה השליחות (עי' לעיל), ה"ה בהרשאה סתם בטלה ההרשאה, וכמ"ש הש"ך בדעת המחבר ועוד אחרונים, אבל לדעת הסוברים שמיתה אינה מבטלת השליחות כ"ש שאינה מבטלת הרשאה, אפילו בלא קנין.

⁴⁶ לכו"ע אין מיתה מבטלת הרשאה בקנין. ומ"מ נראה שלמ"ד שיכול לבטל הרשאה בקנין, ה"ה שיכולים היורשים לבטל ההרשאה, וכן משמע בש"ך סק"ו.

⁴⁷ רמ"א סימן קכב סוף סעיף א, וכתבו הסמ"ע והש"ך בדעתו שאפילו בהרשאה בקנין אג"ק הדין כן, ולפי"ז אם נתן לו ונאנסו חייב באחריות, אבל הש"ך סק"ו האריך להוכיח שלכו"ע אין ההרשאה בקנין בטלה אפילו אם ידע הלוח, אלא שהרמ"א עצה טובה קמ"ל שלא יתן לשליח כי אם ליורשים, אבל אם נתן בודאי נפטר מאחריות, עיין שם, ובנה"מ הסביר דעת הרמ"א שכשודע שמת יש לחוש שמא יבטלו היורשים ההרשאה, ולגבי יורשים ודאי לא שייך חזקה שהמשלח עומד בשליחותו, שהרי הם לא הרשוהו לשליח זה. ועי' חזו"א חו"מ סימן א ס"ק יח ויט.

⁴⁸ בטור וש"ע שם כתבו עצה טובה ללוח ולנפקד שלא יתנו לשליח. וכתב בכנה"ג סימן קכב הנה"ט אות ג בשם שו"ת בנימין זאב סימן תכח שאם מפני שלא רצה לשלוח ע"י שליח זה הוצרך המלוה לעשות שליח אחר בהרשאה, אין הלוח חייב לשלם לו הוצאות השליח הראשון.

⁴⁹ ושוב אין לו לחוש לא למיתה ולא לביטול.

⁵⁰ רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ז הלכה ג - ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

גזל האב ונשבע והודה ואחר כך מת הרי היורש משלם קרן וחומש. גזל ונשבע ומת⁵¹, והודה היורש משלם הקרן בלבד, ובין כך ובין כך היורש פטור מן האשם⁵².

ז. ומלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות

כבר התבאר במסכת כתובות דף פד. וקידושין יג: שמצוה על היורשים⁵³ לפרוע חוב אביהם אפילו מלוה על פה, מדינא דגמרא רק בהניח להם קרקעות, או אם תפס בעל החוב מטלטלין מחיים גובה מהם⁵⁴, ולאחר תקנת הגאונים מצוה עליהם לפרוע אף ממטלטלים שהניח להם אביהם⁵⁵, וכופין אותם על כך, אם יש בנכסים שיעור החוב.

⁵¹ כיון דלא הודה אביו והודה בנו מהני דמשלם הקרן לבד כיון דלא נשבע גם בנו.

⁵² נראה דלא קאי אלא למ"ש מקודם דנשבע אביו דאע"ג דבהודה אביו חייב בנו חומש ואם לא הודה פטור היינו דוקא בחומש אבל אשם פטור דכפרה הוא לאביו שנשבע על שקר ואין כפרה למתים כמ"ש שם בבביתא הגזל את חבריו ונשבע לו ומת יורשים משלמים קרן וחומש ופטורין מן האשם וזהו אפילו בהודה אביו כל שכן בלא הודה אבל בדין ג' וד' דנשבע הבן משמע דחייב באשם דהא צריך כפרה על שבועה לשקר וכן משמע מדברי רבינו ז"ל דכתב שם במה דברים אמורים וכו' אבל אם היה חייב לשלם מחמת אביו אינו משלם חומש כיצד וכו' משמע דוקא חומש אינו משלם אבל אשם משלם ואף על גב דאמר בת"כ והשיב את הגזילה אשר גזל מה ת"ל אשר גזל שיכול ישלם אשם על מה שגזל אביו ת"ל אשר גזל וכו' מ"מ בגזילה קיימת וכפר היורש ונשבע הו"ל כאילו גזל הוא כמ"ש מהרש"ל סימן מ"ג ולא גרע מפקדון דכפר ונשבע דחייב בחומש ואשם אלא דא"כ הו"ל לבאר זה רבינו ז"ל בדין ד' דמשלם קרן וחומש ואשם ומדלא כתב אשם נראה דאף בזה פטור מאשם ויעייין בס' קרית ספר שוב ראיתי לסמ"ג הלכות גזילה מצוה ע"ג דהביא דברי רבינו ז"ל דבדין ד' בדמותו וסיים ז"ל ופטור מן האשם יעו"ש אלא דצריך טעם כיון דאיכא חומש משום דנשבע הוא לשקר למה יפטור מן האשם. הלכה למשה שם

⁵³ שו"ע ונו"כ חו"מ קז א

⁵⁴ כמבואר בסימן סד סעיף א, ובסימן צז סעיף טז וסימן קז סעיף ה. וכתב הפנ"י בגיטין דף לו שלענין זה אף משכון בשעת הלואה מיקרי תפס, עי' פרק ו סעיף כ, ועי' שער משפט סימן קז באם תפס מטלטלי היורשים אם מיקרי תפס

⁵⁵ והריב"ש סימן שצב כתב שמדיני שמים חייבים אף מדינא דגמרא. והגאונים תיקנו שיהא בע"ח גובה גם ממטלטלין שירשו, ופסק בשו"ע שתקנת הגאונים היא אפילו במלוה על פה, ועי' בסמ"ע וש"ך שם שדעת הרא"ש שבזמן הזה שיש סמיכות דעת גם על מטלטלין, חזר דין מטלטלין כדין קרקע אף מדינא דגמרא. ועי' אמרי בינה דיני גביית חוב סימן יב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וכן חייבים לפרוע ממלוה שהיה לאביהם ביד אחרים וגבוהו לאחר מותו, בין גבו קרקע ובין גבו מעות וכן משטר חוב שהניח להם⁵⁶. ויש אומרים⁵⁷ שאין גובים מנכסים שבאו לידם לאחר מותו.

וכן מדינא דגמרא אין כתובה ותוספת נגבין אלא מן הקרקע ומן הזיבורית, ואפילו ממשעבדי, ומתקנת הגאונים גובה אף ממטלטלין והאלמנה גובה כתובה מן היורשים, לפיכך אם גבו היורשים מעות בחובת אביהם, גובה מהם⁵⁸, וכן אם הניח שטר חוב גובה מהשטר חוב⁵⁹, אלא שאינה גובה אלא בשבועה⁶⁰, ואם ייחד לה נכסים בכתובתה והם בעין, או דברים הבאים מכחם, גובה מנכסים אלה בלא שבועה, ואם תפסה מעות בלא שבועה, אין מוציאין מידה⁶¹.

דבר תורה אחד⁶² מלוה בשטר ואחד מלוה על פה גובה מנכסים משועבדים דקי"ל שיעבודא דאורייתא, כלומר מיד שמלוה המלוה מעות לחבירו, משועבדים כל נכסיו למלוה מן התורה בעד הלואה זו⁶³, דכתיב (דברים כד

⁵⁶ סמ"ע שם ה' דשטרי חוב כמטלטלין נינהו.

⁵⁷ עי' רמ"א סימן קד סעיף מז שכתב שאין בע"ה גובה מראוי, והיינו מנכסים שירשו מאבי אביהם, אף על פי שבא להם מכח אביהם מיקרי ראוי, וכתב הסמ"ע ס"ק לו בשם המרדכי שמטעם זה אין בע"ה גובה משכר פעולה שהיו חייבים לאביהם, שמעולם לא בא לידו, אבל הש"ך כתב שלא מטעם ראוי הוא, ודוקא בנפל הבית עליו ועל מורישיו אינו גובה, משום שיכול היורש לומר מאבחה דאבא קאתינא, ועי' קצה"ח ופת"ש, חק"ל חו"מ סימן עב, ובחזו"א ב"ק סימן טו. ובערוה"ש הכריע לדינא שגובה ממלוה ומשכר פעולה. וכ"ש שגובה משכירות בית או חפץ מה שעלה עד המיתה, ואף מה שעלה לאחר מיתה אם השכיר האב לזמן קצוב, נראה מדברי הפוסקים דהוי עכ"פ כמטלטלין.

⁵⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ק א

⁵⁹ ח"מ שם ד

⁶⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צו א שחוששים שמא התפס לה כבר לפרעון חובה

⁶¹ שו"ע שם יא

⁶² שו"ע ונו"כ חו"מ ל"א וקיא א

⁶³ ובש"ך סק"ב כתב בשם הב"י שמעיקר הדין שעבודא דאורייתא (והיינו שמדאורייתא נשתעבדו נכסיו לפרוע מהם אף ממשועבדים), אלא שחכמים תיקנו שלא לגבות במלוה ע"פ ממשועבדים, משום פסידא דלקוחות, והש"ך האריך לדון אם אמרינן שעבודא דאורייתא או לא, ודן שם בדין מלוה הכתובה בתורה (והיינו חוב שנתחייב לו שלא בתורת הלואה אלא שמדין התורה חייב לתת לו) אם דינו כמלוה ע"פ או כמלוה בשטר (ולהלכה קי"ל דלאו כמלוה בשטר הוא, עי' ש"ך יו"ד סימן ש"ה ס"ק כא, וכתב בשער משפט סימן ע סק"א בשם הרמ"ע דהיינו שלא לגבות ממשעבדי, אבל לענין טענת פרעתי אינו נאמן במלוה הכתובה בתורה, דהוי עכ"פ כמעשה ב"ד שאינו יכול למעון פרעתי), וכן אם גובה מעבדים, ובעיקר פלוגתא דשעבודא דאורייתא האריכו האחרונים, בש"ך שם סיים ומכל מקום אין אני סומך על ראיותי והכרעתי כי אין תלמיד כמוני מכריע בין ההרים הגדולים, רק שלפע"ד דין זה אי שעבודא דאורייתא או לא, עכ"פ הוי ספיא דדינא ובאורים שם

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

פסוק (יא) וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אָתָּה נִשֶּׂה בוֹ יוֹצִיא אֶלֶיךָ אֶת הָעֶבֶט הַחוּצָה וְנוֹשָׂה
בֵּין בִּשְׁטֵר בֵּין בַּעַל פֶּה מִשְׁמַע⁶⁴,

אבל חז"ל תקנו דמלוה על פה לא יגבה ממשועבדים אלא מבני חורי⁶⁵.

ואיזהו הם משועבדים⁶⁶, כגון שמכר הלוח קרקעותיו לאחרים אחר שלוח מזה⁶⁷, או
שנתנם במתנה⁶⁸, ונכסים בני חורין הם נכסי הלוח וקרקעותיו שלא מכרם.

ואיזה נקרא מלוה על פה, המלוה את חבירו בעדים ולא נתן לו שטר או שהודה לו
בפני עדים שחייב לו, זהו נקרא מלוה על פה, ואינו גובה מהמשועבדים אלא מבני
חורין.

כתב עיין בתומים שהעליתי דהעיקר בדברי האומרים שיעבודא דאורייתא בכל דבר, ואין לומר קים ליה כמ"ד
שיעבודא לאו תורה, ע"ש שהארכתי. מיהו במטלטלין ומכל שכן בעבדים דיכול להבריחן, ועבדים גם כן
לשחררן, שיעבודא לאו דאורייתא, ע"ש. ועיין בתשובת משכנות יעקב סי' (ט"ז) [כ"א] שהאריך הרבה בזה,
ומסיים, מכל הלין ראיות נראה שהעיקר כדעת הסוברים שיעבודא דאורייתא, ע"ש ואין כאן מקומו כיון שאינו
נוגע כל כך לדינא, כמ"ש הנה"מ סק"ב.

⁶⁴ ואמרה תורה יוציא אליך את העבט שבעבדים לו, והוא הדין מקרקעות, דכל
שכן הוא שדרך המלוין לסמוך עליהן יותר.

⁶⁵ ומה טעם אמרו דמלוה על פה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין ולא ממשועבדים, משום פסידא דלקוחות
שלא ידעו שזה המוכר חייב כלום, ואם היו יודעים לא היו קונים מיראתם שמא יטרפו מהם, אבל כשהיא מלוה
בשטר כיון דאיכא תרתי שטר ועדים מפקי לקלא ולקוחות אפסידו אנפשיהו, כיון שידעו שזה היה חייב והם
הלכו וקנו ממנו.

⁶⁶ לבוש לט א וסמ"ע לט ב

⁶⁷ ונקראו משועבדים לפי שאף על פי שהם ברשות הקונה הם משועבדים לבעל חוב של המוכר מעת שהלוהו
⁶⁸ דבענינים הללו נתנו למקבל מתנה דין לוקח, דאילולא שקיבל הנאה ממנו לא היה נותן לו, סמ"ע שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

